

років учений — на посаді першого віцепрем'єр-міністра України. У 1994 р. І.Р. Юхновський вдруге обирається депутатом Верховної Ради України. Впродовж 1994–1996 років він був лідером депутатської групи «Державність». У 1996 р. за ініціативою вченого створена Міжвідомча аналітична консультативна рада при Кабінеті Міністрів України. І.Р. Юхновський — один із ініціаторів й активних сподвижників написання нової Конституції України, яка за його діяльної участі була прийнята в 1996 році. У 1998 р. Ігор Рафаїлович втретє обраний народним депутатом України. Протягом грудня 1999 р. — березня 2002 р. був головою Комітету Верховної Ради України з питань науки й освіти. У 2002 р. він вчетверте обирається до Верховної Ради України за єдиним списком від блоку Віктора Ющенка «Наша Україна». Сьогодні І.Р. Юхновський — перший заступник го-

лови Комітету Верховної Ради України з питань науки й освіти, голова Спеціальної тимчасової комісії Верховної Ради України з питань майбутнього, голова Всеукраїнського об'єднання ветеранів.

Наукові досягнення І.Р. Юхновського і його здобутки як громадського діяча відзначені високими державними нагородами: орденами «Знак пошани», Трудового Червоного Прапора, Вітчизняної війни I ступеня, Орденом за заслуги I ступеня, Орденом князя Ярослава Мудрого V ступеня. Він є почесним доктором Інституту теоретичної фізики НАН України та доктором *honoris causa* Львівського національного університету імені Івана Франка.

Численні учні, колеги й друзі сердечно вітають Ігоря Рафаїловича з ювілеєм, зичать йому міцного здоров'я, творчого довголіття, активного служіння науці та Україні.

70-річчя

академіка НАН України І.О. ЛУКОВСЬКОГО

---

24 вересня виповнилося сімдесят років відомому вітчизняному вченому в галузі математичних проблем механіки та прикладної математики академіку НАН України Івану Олександровичу Луковському.

Народився І.О. Луковський в с. Косяківка Таращанського району Київської області, у селянській родині. Після закінчення в 1959 р. механіко-математичного факультету Київського державного університету ім. Т.Г. Шевченка (спеціалізація при кафедрі аерогідромеханіки) був направлений на роботу до Інституту математики АН УРСР. Тут він стрімко зростав як фахівець і дослідник — від інженера до заступника

директора з наукової роботи (1969–1988). З 1976 року Іван Олександрович очолює відділ динаміки та стійкості багатомірних систем Інституту математики.

І.О. Луковським створено нелінійні математичні моделі динаміки твердих і деформованих тіл із порожнинами, частково заповненими рідиною; розвинено варіаційні принципи у задачах механіки суцільного середовища; розроблено методи розв'язування лінійних і нелінійних крайових задач гідродинаміки, що належать до так званих задач із вільними границями, та спеціальних класів задач на власні значення з параметром у граничних умовах.

З іменем І.О. Луковського пов'язане формування в нашій країні нового напрямку математичної фізики — нелінійної теорії взаємодії твердих і пружних тіл із рідиною.

У 90-ті роки минулого століття вчений разом зі своїми учнями започаткував перспективний науковий напрям — нелінійну динаміку обмеженого об'єму рідини з вільною поверхнею в умовах слабких гравітаційних, вібраційних та акустичних полів. Було сформульовано нові типи крайових задач із вільними границями та пов'язані з ними варіаційні принципи, побудовано наближені варіаційні алгоритми їх розв'язування. Вперше теоретично обґрунтовано деякі нелінійні фізичні явища, пов'язані зі стійкістю вільної поверхні рідини, з втратою суцільності рідини у невагомості, з транспортуванням рідини у невагомості за допомогою сил акустичної природи. Зокрема, теоретично встановлено та обґрунтовано нелінійні ефекти перекиду і провалу обмеженого об'єму рідини, які були зафіксовані раніше в експериментальних роботах інших авторів.

Чималим є також творчий внесок І.О. Луковського у розвиток вітчизняного ракетобудування. Багаторічні контакти із конструкторськими бюро, очолюваними академіками М.К. Янгелем, В.Г. Сергеевим та іншими видатними конструкторами, і цілеспрямований характер досліджень ученого в галузі математичної фізики дали змогу побудувати для вивчення проблем динаміки ракет ефективні скінченновимірні математичні моделі у вигляді систем звичайних диференціальних (лінійних і нелінійних) рівнянь, що враховують взаємодію корпусу ракети з рідинним паливом у баках складної геометричної форми. Створений на цій основі в Інституті математики НАН України атлас гідродинамічних коефіцієнтів рівнянь збуреного руху механічних систем (ракет, танкерів, транспортних літаків тощо), які містять значні маси рідини, широко застосовується в інженерній практиці про-

відних проектно-конструкторських організацій.

Результати фундаментальних досліджень І.О. Луковського з математичної фізики, аналітичної механіки та механіки твердих і деформованих тіл з порожнинами, частково заповненими рідиною, покладені в основу найважливіших досягнень вітчизняної науки і систематизовані у восьми монографіях: «Расчёт динамических характеристик жидкости в подвижных полостях» (1968); «Методы определения присоединенных масс жидкости в подвижных полостях» (1969); «Нелинейные колебания жидкости в сосудах сложной геометрической формы» (1975); «Нелинейная динамика летательного аппарата с жидкостью» (1977); «Приближенные методы решения задач динамики ограниченного объема жидкости» (1984); «Взаимодействие тонкостенных упругих элементов с жидкостью в подвижных полостях» (1989); «Введение в нелинейную динамику твердого тела с полостями, содержащими жидкость» (1990); «Вариационные методы в нелинейных задачах динамики ограниченного объема жидкости» (1995). У творчому доробку вченого також понад 180 наукових статей.

Чимало сил і енергії віддає Іван Олександрович науково-організаційній роботі як заступник академіка-секретаря Відділення математики НАН України, член Національного комітету України з теоретичної і прикладної механіки, Комітету з Державних премій України у галузі науки і техніки, спеціалізованих учених рад із захисту кандидатських і докторських дисертацій, редколегії «Українського математичного журналу» та низки інших наукових часописів.

Наукові досягнення І.О. Луковського відзначені Державною премією УРСР у галузі науки і техніки, преміями НАН України ім. М.К. Янгеля та ім. М.М. Крилова. Вчений нагороджений медаллю «За трудову доблесть» та Почесною грамотою Президії Верховної Ради УРСР.

Серед учнів ювіляра — 6 докторів і 25 кандидатів наук. Він — засновник вітчизняної наукової школи з динаміки твердих і деформівних тіл, які мають порожнини, частково заповнені рідиною.

Наукова громадськість, друзі і співробітники сердечно вітають Івана Олександровича з ювілеєм, бажають йому міцного здоров'я, довгих щасливих років життя, нових творчих звершень.

60-річчя члена-кореспондента НАН УКРАЇНИ Є.Р. БЕРШЕДИ

З вересня виповнилося шістдесят років відомому вченому в галузі економічного прогнозування члену-кореспонденту НАН України Євгену Романовичу Бершеді.

Є.Р. Бершеда розробив і запровадив принципово нові підходи до довгострокового прогнозування соціально-економічного та науково-технічного розвитку України. Крім передбачення майбутнього, ці підходи включають активне формування перспективної моделі прогнозованого об'єкта. Вперше здійснено наукову підготовку, спрямовану на інтеграцію довгострокових прогнозів соціально-економічного та науково-технічного розвитку України до міжнародної системи довгострокового прогнозування.

Член-кореспондент НАН України Є.Р. Бершеда був одним із керівників і безпосереднім учасником розробки використовуваних у державному управлінні Комплексної програми науково-технічного прогресу України, Схеми розвитку і розміщення продуктивних сил України, Схеми розвитку і розміщення продуктивних сил 25 областей України, міст Києва та Севастополя. Серед об'єктів дослідження вченого — насамперед прогнозування розвитку інвестиційного комплексу, проблемам якого присвячені його монографія та докторська дисертація, захищена 1983 року, цикл подальших робіт,

а також здійснені останніми роками дослідження у галузі глобалізації інвестиційного процесу та інвестування національної економіки. Поряд із цим до сфери наукових інтересів Євгена Романовича входить прогнозування динаміки матеріалоемності продукції, якій присвячені індивідуальна монографія і кандидатська дисертація.

Є.Р. Бершеда виступив ініціатором участі України у міжнародних дослідженнях із використання прогнозів у соціально-економічному управлінні технологіями.

Працюючи в НАН України майже 40 років, він веде значну науково-організаційну та громадську роботу. З 1985 по 1993 рік — заступник голови Ради по вивченню продуктивних сил України НАН України, впродовж 1993—1994 років — помічник Президента України з питань науки, протягом 1994—1998 — начальник відділу стратегічного планування та координації політики з національної безпеки, перший помічник Секретаря Ради національної безпеки і оборони України (РНБОУ). З 1998 року Є.Р. Бершеда працює в Міністерстві закордонних справ України: першим заступником міністра, послом у Швейцарській Конфедерації та Князівстві Ліхтенштейн, послом з особливих доручень, поєднуючи роботу в органах виконавчої влади з нау-